

MEDZINÁRODNÝ BESTSELLER

KEN FOLLETT

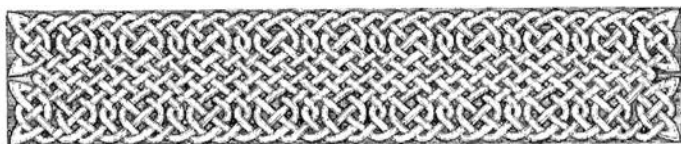

VEČER
: Ā :
RÁNO

PRÍBEH, KTORÝ SA ODOHRÁVA PRED PILIERMI ZEME

TATRAN

VEČER
• Ā •
RÁNO

KEN
FOLLETT

TATRAN

Z anglického originálu Ken Follett: THE EVENING AND THE MORNING,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve VIKING, an imprint of Penguin Random House,
Londýn 2020,
preložila Jana Pernišová.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2021 ako 5277. publikácia
a 176. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.
Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.
Zodpovedná redaktorka Katarína Vilhanová
Jazykové redaktorky Ina Martinová, Marta Bábiková, Ivana Fábryová
Technická redaktorka Eva Zdražilová
Sadzba RS servis, Bratislava
Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved.

Copyright © 2020 by Ken Follett
Translation © Jana Pernišová 2021
Mapa © Daren Cook
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2021

ISBN 978-80-222-1153-6

ZOZNAM POSTÁV

<i>Agatha</i>	matka predstavená zo ženského kláštora na Ostrove malomocných v Drengovom prievoze
<i>Agnes</i>	šička lady Ragny, manželka mudefordského richtára Offu, neskôr špehúňka a milenka biskupa Wynstana
<i>Aldred</i>	knihovník Shirinského opátstva, neskôr prior kláštora v Drengovom prievoze, priateľ Ragny a Edgara, Wynstanov dlhoročný protivník
<i>Alphage</i>	nástupca arcibiskupa z Canterbury
<i>Blod</i>	Drengova waleská otrokyňa
<i>Carwen</i>	waleská otrokyňa, milenka grófa Wilwulfa, neprávom obvinená z jeho vraždy
<i>Cat</i>	normanská komorná lady Ragny, manželka Obra Berna
<i>Cuthbert</i>	kňaz z münsteru v Drengovom prievoze, zručný klenotník, usvedčený falšovateľ peňazí odsúdený na trest vykastrovaním a oslepením, neskôr jeden z Aldredových mníchov
<i>Cwenburg</i>	dcéra hostinského Drenga a jeho manželky Leaf, manželka Ermana a Eadbalda, matka Wynswith a Beorna
<i>Degbert</i>	dekan münsteru v Drengovom prievoze, neskôr arcidiakon Shirinskej katedrály, brat Drenga, bratranec Wilwulfa, Wynstana a Wigelma, manžel Edith
<i>Dreng</i>	prievozník a majiteľ hostinca s pivovarom v Drengovom prievoze, brat Degberta, bratranec Wilwulfa, Wynstana a Wigelma, manžel Leaf a Ethel, otec Cwenburg, majiteľ otrokýň Blod a Mairead
<i>Dudda</i>	starosta Outhenhamu
<i>Eadbald</i>	prostredný syn lodiara a Mildred, manžel Cwenburg
<i>Edgar</i>	najmladší syn lodiara a Mildred, talentovaný staviteľ zamilovaný do Sungifu, neskôr do Ragny
<i>Elfric</i>	arcibiskup z Canterbury, mních
<i>Emma</i>	dcéra normanského grófa Richarda z Rouenu, manželka anglického kráľa Ethelreda, Ragnina priateľka
<i>Erman</i>	najstarší syn lodiara a Mildred, manžel Cwenburg
<i>Ethel</i>	druhá manželka hostinského Drenga
<i>Ethelred</i>	anglický kráľ prezývaný „Pomýlený“, manžel Emmy
<i>Garulf</i>	syn grófa Wilwulfa a jeho prvej manželky Inge
<i>Genevieve</i>	manželka normanského grófa Huberta zo Cherbourgu, matka Ragny a Richarda
<i>Gilda</i>	Gildathryth, kuchynská slúžka na shirinskom grófskom dvore

<i>Godleof</i>	bývalý pastier kráv, mních zo Shirinského opátstva, neskôr sa presťahoval s Aldredom do kláštora v Drengovom prievoze
<i>Gytha</i>	druhá manželka bývalého shirinského grófa, matka Wynstana a Wigelma, Wilwulfova macocha
<i>Hildi</i>	Hildithryth, shirinská pôrodná babica a liečiteľka
<i>Hildred</i>	pokladník Shirinského opátstva, po Osmundovej smrti sa stal opátom
<i>Hubert</i>	normanský gróf zo Cherbourgu, manžel Genevieve, otec Ragny a Richarda
<i>Inge</i>	prvá manželka shirinského grófa Wilwulfa
<i>Ithamar</i>	diakon zo Shirinskej katedrály, Wynstanov pomocník
<i>Leaf</i>	Leofgifu, prvá manželka hostinského Drenga, matka Cwenburg, správkyňa pivovaru
<i>Mildred</i>	lodiarová manželka, matka Ermana, Eadbalda a Edgara
<i>Milly</i>	Mildburg, prvá manželka théna Wigelma
<i>Obor Bern</i>	normanský ozbrojenec, osobný strážca lady Ragny, manžel Cat
<i>Offa</i>	mudelfordský richtár, usvedčený pomocník a prostredník zbojníka Železohlavého, neskôr odsúdený na smrť
<i>Osmund</i>	opát Shirinského opátstva, Aldredov nadriadený
<i>Ragna</i>	lady Ragnhild, dcéra normanského grófa Huberta zo Cherbourgu a jeho manželky Genevieve, manželka shirinského grófa Wilwulfa, matka Osberta, Huberta, Colinana a Alaina
<i>Richard</i>	syn a dedič normanského grófa Huberta zo Cherbourgu a jeho manželky Genevieve, Ragnin brat
<i>Seric</i>	obyvateľ Outhenhamu, neskôr starosta
<i>Sungifu</i>	Cynericova manželka, Edgarova milá, zabili ju Vikingovia
<i>Tatwine</i>	starý pisár zo Shirinského opátstva, Aldredov spolupracovník, neskôr sa presťahoval s Aldredom do kláštora v Drengovom prievoze
<i>Wigelm</i>	thén z Combe, neskôr shirinský gróf, mladší brat Wynstana a nevlastný brat Wilwulfa, syn Gythy, manžel Milly a neskôr Ragny, otec Alaina
<i>Wigferth</i>	mních z Canterbury, Aldredov priateľ
<i>Wilwulf</i>	shirinský gróf, nevlastný brat Wynstana a Wigelma, manžel Inge a neskôr Ragny, otec Garulfa, Osberta, Huberta a Colinana
<i>Winthryth</i>	dcéra slúžky Gildy
<i>Wynstan</i>	shirinský biskup, správca Shirinskej katedrály, starší brat Wigelma a nevlastný brat Wilwulfa, syn Gythy
<i>Železohlavý</i>	zbojník prepádajúci ľudí na ceste z Combe do Drengovho prievozu

In memoriam

E. F.

Po zániku Rímskej ríše nastal v Británii úpadok.
Rímske vily chátrali a ľudia si stavali jednoizbové
drevené chatrče bez komínov. Výroba hlinených nádob
na skladovanie potravín upadla do zabudnutia.

Gramotnosť značne poklesla.

Tento úsek dejín často nazývame dobou temna.

Pokrok sa na päťsto rokov žalostne spomalil.

Nakoniec sa však situácia zmenila...

← *glastonbury* †
XITITITBTRM

↑RM↑LH *trench*

PIXMIXH
Wigleigh

Bathford AAAAA
BITHYPRM

North †PRITHP

shiring
4NIRITX

Ouchenham
M↑NMTNPM
▲▲▲

dreng's ferry
DIRMIX:4YTRRA
☞

†
☞
← *exeter*
MYMTRM

theadbecht's Sh
THMFXBTRM

Wood
THPPFD

Stoucestre
XTPDKMHTMR

Lordsborough
TPRDXHBRFPXN

St. John
HT:FPNT

Londmede
TP+DXPMMXIM

Mudeford
MNDXMPFRD

portsmouth
LFRTHPFPNTN

Sheepfold
BTRHTY HMTCPFPD

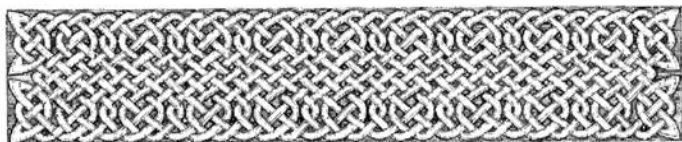
Combe
KFPBVM

Cherbourg
KHTRBVTRX

PRVÁ ČASŤ

SVADBA

997 n. l.

1. KAPITOLA

Štvrtok 17. júna 997

Edgar zistil, že nie je ľahké nezažmúriť oka až do rána, aj keď ide o najdôležitejšiu noc v živote.

Na dlážku posypanú trstinou si rozprestrel plášť a ľahol si naň. Mal oblečenú hnedú vlnenú tuniku po kolená, ktorú nosil vo dne v noci celé leto. V zime sa zvyčajne zakrútil do plášťa a usalašil sa bližšie k ohňu, no teraz bolo teplo, do jánskej noci ostával iba týždeň.

Edgar vždy vedel, aký je práve deň. Na rozdiel od väčšiny ľudí sa na to nemusel pýtať kňazov, ktorí mali kalendáre. Starší brat Erman ho raz podpichol: „Ako vieš, kedy bude Veľká noc?“ a Edgar odvetil: „Je to ľahké, pripadá predsa na prvú nedeľu po splne po dvadsiatom prvom marci.“ Radšej si mal odpustiť vševediaci tón – Erman sa mu odmenil úderom do brucha. Stalo sa to pred rokmi, keď bol ešte dieťa. Teraz už našťastie vyrástol a bratia ho viac nebili. Tri dni po svätójánskej noci dovŕši osemnásť.

Pokrútil hlavou. Náhodné myšlienky ho uspávali, tak zovrel ruku v päšť a ľahol si na ňu, aby sa udržal pri vedomí.

Premýšľal, ako dlho bude musieť čakať.

Vo svetle ohňa sa poobzeral po skromnom príbytku z dubových dosiek. Ničím sa nelíšil od ostatných domov v Combe, mal slamenú strechu a hlinenú podlahu čiastočne pokrytú trstinou z neďalekej rieky, ale žiadne okná. Uprostred jedinej miestnosti sa rozprestieralo štvorcové ohnisko obložené kameňmi a nad ním stála železná trojnožka, na ktorú sa dali zavesiť hrnce. Tenké kovové nohy vrhali na strop pavučinové tiene. Steny zdobili drevené háčiky s oblečením, kuchynským náčiním a nástrojmi na výrobu lodí.

Edgar netušil, koľko hodín ostáva do úsvitu. Zrejme popri čakaní

zadriemal, možno aj viackrát. Spočiatku načúval zvukom mestečka, čo sa ukladalo na noc – opilci vyspevovali oplzlú pieseň, vo vedľajšom dome sa rozpútala trpká manželská hádka, ktosi tresol dverami, vonku zaštekákal pes a nablízku vzlykala akási žena. Teraz však vnímal len jemnú uspávanku vln šumiacich na chránenej pláži. Uprene hľadel na dvere a striehol na prvé známky svetla, no temnota zatiaľ neustupovala. Buď mesiac zašiel a noc už pokročila, alebo bolo zamračené, čo by mu veľa nenapovedalo.

Aj ostatní členovia rodiny ležali pri stenách, kde bolo menej dymu. Rodičia sa k sebe obrátili chrbtom. Občas sa v noci prebrali, so šeptom sa objali a náruživito sa k sebe tisli, až kým sa zadychčaní neodtiahli, ale dnes spali tvrdo, otec dokonca chrápal. Najstarší dvadsaťročný Erman odfukoval vedľa Edgara a prostredný Eadbald sa utiahol do kúta. V tichu sa ozýval ich pokojný, pravidelný dych.

Napokon sa rozoznel kostolný zvon.

Na opačnom konci mesta stál kláštor a tamojší mnísi vyrábali odstupňované sviečky, pomocou ktorých merali čas. Hodinu pred svitaním vždy zazvonili a zhromaždili sa na matutínium.

Edgar sa ani nepohol. Hlahol zvona mohol zobudiť matku, odjakživa mala čujný spánok. Pre istotu jej dal čas, aby znovu zadriemala, a až potom opatrne vstal.

Nehlučne si vzal plášť, topánky aj opasok s dýkou v pošve a bosý vykročil ku dverám. Cestou sa starostlivo vyhýbal nábytku – stolu, dvom stoličkám i lavici. Dvere sa tíško otvorili, včera totiž namastil drevené pánty štedrou dávkou ovčieho loja.

Keby sa niektorý člen rodiny prebral a zasypal ho otázkami, povedal by, že sa ide vymočiť, dúfajúc, že si nevšimne topánky, čo niesol v rukách.

Eadbald znenazdajky zachrápal a Edgar ihneď znehybnel. Hlavou mu vírili znepokojené myšlienky. Čo ak sa brat zobudil? Nakoniec sa však upokojil. Eadbald bol odjakživa utiahnutý, vyhýbal sa konfliktom celkom ako otec. Určite mu nenarobí problémy.

Vyklízol z domu a obozretne za sebou zavrel dvere.

Mesiac už zašiel za obzor, no na jasnej oblohe nebolo ani mráčika a pláž sa ligotala v žiare hviezd. Medzi domom a hranicou prílivu sa rozprestierala lodenica. Edgarov otec sa živil stavaním lodí a synovia mu pomáhali. Otec bol nadaný remeselník, ale slabý obchodník, preto o peniazoch rozhodovala matka. Zakaždým vedela vyrátať, koľko si vypý-

tať za čln či loď. Keď sa zákazníci pokúšali vyjednávať, otec by ochotne ustúpil, ale matka ho prinútila trvať na svojom.

Kým si Edgar šnuroval topánky a zapínal opasok, letmo sa rozhliadol po dvore. Zrak mu padol na jediné rozrobené plavidlo – malú riečnu veslicu. Vedľa nej ležala cenná kopa dreva, rozpolené a rozštvrtené kmene, ktoré čakali len na to, kým z nich vyrobia časti člnov. Približne raz za mesiac sa celá rodina vybrala do lesa a spoločnými silami vyrúbala veľký dub. Najprv sa pustili do práce otec s Edgarom, striedavo sa zaháňali dlhou sekerou a vysekali z kmeňa presne vymeraný klin. Potom ich vymenili Erman s Eadbaldom. Len čo dub padol, poodtínali mu konáre a pustili ho po prúde rieky do Combe. Pravdaže, nebolo to zadarmo – les patrilo miestnemu thénovi Wigelmovi, ktorému väčšina mešťanov platila rentu. Za každý strom pýtal dvanásť strieborných pencí.

Okrem dreva bol na dvore sud smoly, zvinuté lano a brúska. Strážil ich priviazaný čierny mastif Grendel so sivým ňufákom. Bol pristarý na to, aby zlodejom vážne ublížil, ale v prípade potreby sa rozšteká na poplach. Hlavu mal položenú na predných labách a ľahostajne sledoval pánovho syna. Edgar si k nemu kľakol a pohladil ho. „Zbohom, starý kamarát,“ zašepkal a Grendel zavrteľ chvostom, no nevstal.

Na pláži ležal aj dokončený čln, ktorý Edgar považoval za svoj. Vlastnoručne ho vyrobil podľa vzoru vikinských lodí. Nikdy síce Vikingov nevidel, za jeho života sa v Combe neukázali, ale pred dvomi rokmi more vyplavilo prázdny obhorený vrak s rozštiepenou galiónovou figúrou v tvare draka – pravdepodobne padla za obeť akejsi bitke. Edgar s úžasom hľadel na zohavenú krásu plavidla, na lадné krivky, dlhú zvlnenú provu a štíhly trup. Najviac ho ohromil velikánsky vyčnievajúci kýľ, čo sa tiahlo po celej dĺžke lode. Pochopil, že dodával lodi stabilitu, aby sa mohla plaviť aj po mori. Edgarov čln bol menší, mal iba dve veslá a drobnú štvorcovú plachtu.

Edgar vedel, že je nadaný staviteľ. Hoci bol najmladší, dávno prekonal svojich bratov a zanedlho by prevýšil aj otca. Zakaždým vytušil, ako pospájať jednotlivé diely do pevného celku. Pred rokmi začul, ako otec hovorí matke: „Erman sa učí pomaly a Eadbald rýchlo, no Edgar chápe, čo chcem povedať, prv než otvorím ústa.“ Bola to pravda. Rodení hudobníci dokázali vziať do rúk nástroj, ktorý nikdy predtým nedržali, a po chvíli z neho vylúdiť príjemné tóny, a rodení staviteľa ako Edgar sa zase vyznali v lodiach a domoch. Niekedy na prvý pohľad vyhlásil: „Tamten

čln sa bude nakláňať na pravobok,“ či: „Cez tú strechu bude zatekať,“ a nikdy sa nemýlil.

Odviazal čln a zamieril s ním k vode. Škrípanie dreva na piesku sa stratilo v šumení vĺn narážajúcich na breh.

Vtom mu do uší doľahol dievčenský chichot. Vyľakane sa poobzeral a zbadal nahú dvojicu zaliatu mesačným svitom. Pravdepodobne ich poznal, ale nevidel im do tváre a radšej sa rýchlo odvrátil. Zrejme ich pristihol pri tajnej schôdzke. Dievčina vyzerala mlado a jej mile nec mohol byť ženatý. Kňazi podobné romániky zakazovali, ale ľudia odjakživa porušovali pravidlá. Edgar si ich nevšimol a odtlačil čln do mora.

Obzrel sa a pri pohľade na dom ho pichlo pri srdci. S ľútosťou uvažoval, či ho ešte niekedy uvidí. Bol to jediný domov, ktorý poznal. Povedali mu, že sa narodil v meste Exeter, kde otec pracoval pre iného lodiaru, no rodina sa presťahovala do Combe, keď bol Edgar ešte v plienkach. Otec si tam založil vlastnú lodenicu, hoci si uňho objednali jednu jedinú veslicu. Pravda, Edgar si na nič z toho nespomínal. Pokiaľ mu pamäť siahala, žil iba v Combe, a teraz ho navždy opustí.

Mal šťastie, že si vôbec našiel zamestnanie. Lodiárom sa veľmi nedarilo, odkedy sa vrátili Vikingovia a začali plieniť juh Anglicka – Edgar mal vtedy iba deväť rokov. Neprestajná hrozba nájazdov utlmila obchod aj rybárčenie a lode si kupovali len odvážlivci.

V prístave kotvili iba tri plavidlá, franská obchodná loď a dva rybárske člny – jeden z nich pomáhal stavať. Mesačný svit osvetľoval aj hŕstku riečnych a pobrežných bárok na pláži, no Edgar si pamätal časy, keď sa v prístave bežne hojdalo najmenej dvanásť lodí.

Vzápätí ho pohladil svieži juhozápadný vánok typický pre ich kraj. Na lodke mal aj malú plachtu – veľkú si totiž nemohol dovoliť. Napokon, utkať plnohodnotnú námornú plachtu trvalo jednej žene štyri roky. Na kratučkú plavbu cez záliv ju však nepotreboval. Veslovanie mu išlo od ruky, zaberol pádlami bez viditeľnej námahy. Bol svalnatý ako kováč, podobne ako jeho otec a bratia. Šesť dní v týždni sa od svitu do mrku lopotili so sekerou, tešlou a nebožiecom, usilovne tvarovali dubové dosky, až kým im pod rukami nevznikol trup lode. Stavba lodí bola náročná a vyžadovala si veľa sily.

Konečne mu spadol kameň zo srdca – podarilo sa mu ujsť a čochvíľa uvidí svoju milú. Na cestu mu svietili hviezdy, pláž žiarila bielym svitom

a spenená hladina pod veslami mu pripomínala zvlnené vlasy na pleciah jeho lásky.

Volala sa Sungifu, skrátene len Sunni, a bola z každej stránky výnimočná.

Na nábreží sa črtali budovy patriace rybárom a remeselníkom. Edgar zbadal vyhňu klampiaru, ktorý vyrábala nehrdzavejúce časti lodí, dlhý dvor, kde sa plietli laná, aj veľikánsku pec, kde dechtár páčil borovicové polená a vyrábala lepkavú smolu, ktorou lodiari natierali plavidlá, aby neprepúšťali vodu. Z paluby lode mesto vyzeralo väčšie, než naozaj bolo. V skutočnosti malo iba pár stoviek obyvateľov a väčšinu z nich živilo more, či už priamo, alebo nepriamo.

Edgar sa zahľad na opačný koniec zálivu, kam mal namierené. Potme by Sunni aj tak nezbadal, no vedel, že ho ešte nečaká – mali sa totiž zísť až na úsvite. Napriek tomu stále nevolky poškuloval na dohodnuté miesto.

Sunni mala dvadsaťjeden rokov, o tri roky viac než Edgar. Padla mu do oka, keď si na pláži obzeral vrak vikinského drakararu. Niežeby ju vtedy videl po prvý raz, v ich malom mestečku sa všetci poznali, ale predtým si ju nevnímal a nevedel nič o jej rodine. „Vari ťa vyvrhlo more spolu s vrakom?“ spýtala sa. „Sedel si tak meravo, že som si ťa skoro pomýlila s vyplaveným brvnom.“ Ihneď ho zaujala – jej dôvtipná poznámka svedčila o bystrom ume. Mal pocit, že mu porozumie, tak jej vysvetlil, prečo ho tvar neznámej lode náramne fascinuje. Rozprávali sa celú hodinu a Edgar sa do nej zamiloval.

Potom mu Sunni prezradila, že je vydatá, ale už bolo prineskoro.

Jej manžel Cyneric mal tridsať rokov a ona sa zaňho vydala v štrnástich. Vlastnil niekoľko kráv a žena sa mu starala o mliekareň. Keďže bola šikovná, zarobila mu veľa peňazí. Deti nemali.

Edgar rýchlo zistil, že Sunni manželka nenávidí. Po večernom dojení sa zakaždým pobral do krčmy U námorníka, a kým tam popíjal, Sunni potajomky vyklzla do lesa, kde na ňu čakal Edgar.

Oddnes sa však nebudú musieť skrývať. Utečú spolu do neznáma – presnejšie povedané, odplavia sa na člne. Edgarovi ponúkli prácu a dom v rybárskej dedine o osemdesiat kilometrov ďalej. Šťastnou náhodou totiž natrafil na lodiara, čo hľadal nových zamestnancov. Nemal ani groš – nikdy nedostával zaplatené, matka odjakživa tvrdila, že nepotrebuje peniaze, ale vzal si pracovné nástroje, zamkol ich do skrinky na lodi a vydal sa v ústrety novému životu.